

Turun linna
Esilinnan piha
Kaivon kaivaus Lokakuussa 1986

Muistiinpanot kirjoittanut ?

1. Ø ylhäällä 270 cm, Ø alhaalla 185 cm. Ylin reunakivi +401 mpy. Pohjassa kallio osittain (pohjoisessa) ja hiesu. Kallion korkein kohta - 0,42 mpy, matalin hiesu noin - 80 mpy.
2. Rakenne. Luonnonkivistä latomalla, ei laastia, kiiloja vain vähän.
3. Täyte. Yläreunasta 170 cm tiilen kappaleita ym jätettä (karkeaa). Sen alapuolella tasalaatuista (pohjalietteestä ei ainakaan havaintoja) pohjaan saakka noin 300 cm. Korkeus + 137 cm oli lautoja ja aina korkeuteen + 161 mpy saakka.

Puut:

a) Päällimmäisenä 140 cm:n pituinen laudanpala, jonka leveys 34 cm, pinta höylätty, samoin reunat, paksuus 4 cm; yläpinnassa kaksi höylättyä kourua, jonka leveys 1,5, cm ja jotka ovat 3 cm / 2,5 cm eträisyydellä reunoista. Haljenneena kahdeksi laudaksi jo kaivossa. Toisessa päässä vino sahaus ja (kourussa) naulan jäljet. Myös alapinta hpylätty.

b) Edellisen alla kaksi ristikkäistä parrua.

A pituus 220, leveys 10 cm, paksuus 5,5 cm.

B pituus 200 cm, leveys 10 cm, paksuus 5,5 cm.

Pinta vaikuttaa höylätyltä paitsi toinen alapuoli, jossa ilmainen sahajälkisyys. (Alapuoli = vastakohta yläpuolelle, jossa mielestäni naulan jäljet osoittavat poikki menneiden syiden avulla naulan lyöntisuunnan yläpuolelata päin). Naulanreiät epätasaisin välein.

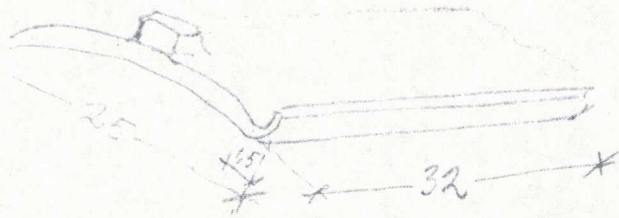
A = 21 cm

B = 31,5, 33, 37 cm.

c) Lauta pituus 120 cm, leveys 26 cm, paksuus 3 cm. Yläpuoli ja reunat höylätty, alapuoli sahausjälkinen.

Lisäksi oli pari muuta puunpätkää, joita ei voitu ottaa talteen. Löytö ei vaikuta jäänteeltä kaivon kannesta hajanaisuutensa takia (löytöasento). Mahdollisesti peräisin katon korjaamisesta eteläsiivessä (kattolaudat ja kannatuspuut)

Täyttömässä hyvin säilynyt, ilmeisesti veden alla ainakin osittain. Joukossa runsaasti löytöjä, jotka muodostuvat tiilestä, kattotiilistä.

Erittäin runsaasti nahkaa = kengänpohjia, ym. osia, savivadin kappaleita, aik. 1700-luvun loppupuolen tyyppiä, kimpiasitan pohjan paloja. Täällisesti löydöt on nuoria ehkä 1700-luvun lopulta.

Kiveyksen ulkopuolella oli hirsikehiukko, joka oli kaivon sisäreunasta 120 cm etelään. Todettu kaivon etelä- ja länsipuolella; hirret $\varnothing$ 23 cm. Hirsien ja kaivon liveeyksen väli kiviheitoketta. Yläpää lahonnut, yksi todettu hirsi + 296 mpy, jälkiä puusta + 350 mpy alkaen. Todettu 6 hirttä, nurkkasalvos. Kivilatomus yläosassa ulottui hirsien päälle.

**Antti Sunan muistiinpanot sanelukoneelta litteroinut Antti Suna
20.12.2012 - 2.1.2013**

1.10.1986.

Syyskuussa jatkettiin pihan eteläosan vanhemman pihakiveyksen esille ottoa ja sen poistamista uutta pihan kiveyksen rakentamista varten.

Tällöin pihan lounaisosassa nelisen metriä eteläseinästä pohjoiseen törmättiin alueeseen, jossa tuntui olevan paljon kiviä sillä tavalla, että ne eivät kuuluneet pihakiveykseen, vaan niitä jatkui syvemmälle. Päätettiin ottaa selvää, mistä syystä tällaiset kivet olivat pihaan joutuneet.

Kivien poisto aloitettiin. Niitä poistettiin noin 170 cm:n syvyydeltä ja havaittiin kuopan eteläreunalla hirsiiä, joita tällä hetkellä on näkyvissä ainakin 4 kappaletta.

Hirsistä pohjoiseen oli epämääräistä kivitäytettä. Kuopan itäreunalla näytti olevan kivissä suora seinämä, josta pohjoiseen oli ainoastaan tiilenkappaleiden muodostamaa täytettä. Ryhdyttiin selvittämään tämän seinän olemusta.

Kun tiiliä poistettiin, havaittiin, että kyseessä oli selvä kivistä ladottu seinä, joka alkoi kaartua. Kun tiilimurska ja tiilenkappaleet poistettiin, huomattiin, että kyseessä oli kaivo, jonka kiviseinät olivat tulleet esiin. Kaivon kiviseinästä oli nyt

vahingossa purettu eteläosasta yläosat suurin piirtein 170 cm syvyydeltä. Keskimäärin 130 cm levyiseltä alueelta oli siis kaivon seinää tullut rikotuksi, mutta muuten se näyttää aivan eheältä. Kivet on ainoastaan ladottu, niitä ei ole muurattu millään tavalla toisiinsa. Kivet ovat halkaisijaltaan kokoluokkaa 35, 24, 44 cm. Mukana on sekä luonnonkiviä että lohkotun näköisiä kiviä.

Vielä tässä vaiheessa ei ole puhdistettu seinämää niin hyvin, että se olisi näkyvissä, mutta sen verran voidaan todeta että mitään sideainetta kivien välissä ei ole.

Poikkeuksena siihen, että seinämä on säilynyt ehjänä, on kaivon kaakkoisosassa hieman poistettu kiviä viemäritöiden yhteydessä, mutta viemäri sivuaa ainoastaan kaivoa, joten ei ole mikään ihme, että näitä muutamaa poistettua kiveä ei ole osattu yhdistää mihinkään rakennelmaan. Samoin yläosasta on jokunen kivi pois kaivon luoteisosassa ja koillisosassa on kaivo korkeimmillaan. Korkeimmasta kivistä otettiin vaaituslukema tämän päivän tilannetta piirrettäessä.

Kaivo on ympyrän muotoinen ja se lievästi kapenee mentäessä alaspäin. Se on kohtalaisen suoraseinäinen, kun ottaa huomioon, minkälaiset maapaineet ovat olleet ympärillä. Minkälainen kaivo sitten on tämän säännöllisen pyöreän kiviseinän ulkopuolella, sitä ei vielä tiedetä.

Ainoastaan etelässä on siis ollut kiviheitokkeen alue, jota on ollut paksuudelta noin 80 cm, jonka jälkeen on selvä hirsiseinämä, mutta kuuluuko tämä hirsiseinämä tähän kaivoon, se selkiää myöhemmin.

Nyt on kaivettu maan pinnasta alaspäin suurin piirtein 2 metriä. Tämä on erittäin suurpiirteinen mitta ja suurin osa tähän asti kaivetusta on ollut tiilenkappaleita jotka ajettiin suoraan jäteauton lavalle. Vasta tässä tasossa, jossa seisomme, siitä sanotaan noin 30-40 cm ylöspäin, alkoivat tiilenkappaleet vähetä ja alkoi tulla myös muuta maata mukaan.

Tämä maa on nyt sitten kerätty kasoihin ja tullaan seulomaan. Jo kaivauksen tässä vaiheessa on esiin tullut suuri joukko nahanpaloja, jokunen kimpiastian pohjan puolikas, keramiikan paloja, luita ja muuta tyyppillistä tällaiselle linnan pihan maalle.

Nyt päätettiin tehdä tähän taso johtuu siitä, että esiin tuli muutama puu, jotka piirrettiin samoin kuin puiden tasolla oleva kaivon pohja piirrettiin ja vaaittiin. Kaivo on halkaisijaltaan runsaat 2 metriä.

Ja tässä tasossa on puita. On pohjois-etelä -suuntainen lankku, joka on 5 cm paksu ja leveydeltään noin 24 cm. Sen kummassakin reunassa on noin 2 cm leveä ura, joka on reunasta 3 cm:n päässä. Aivan varmaa ei ole, kun lankku vielä on in situ, onko kysymyksessä kaksi vai yksi lankku mutta ilmeisesti yksi lankku, joka on haljennut ja painunut keskeltä syvemmälle. Kourusta tässä ei varmaan ole kysymys. Tämä lankku on pohjoispäästään katkaistu, sen pituus on 140 cm. Eteläpäästään se on satunnaisesti katkaistun näköinen.

Sen alla osittain sisäpuolella on 1,5 cm:n paksuinen laudan pala, joka nyt näkyviltä osin on vain 90 cm pitkä. Löydöstä ei vielä nähdä, se voi olla vaikka tynnyrin kimppeä, se on sen verran heiveröistä tekoa. Se jää siis osittain äsken mainitun lankun alapuolelle ja on pohjois-etelä-suuntainen ehkä vielä tarkemmin kuin äsken mainittu lankku.

Sen eteläpään alla osittain on puukarahka, joka on oksittu yhtä oksaa lukuun ottamatta. Se on 114 cm pitkä ja sen pohjoispäässä on alle kymmenen senttimetrin pituinen oksa. Muut oksat on oksittu pois.

Tämän lankun pohjoispään alla on myös lankku, joka leveydeltään 15 senttimetrin luokkaa, paksuudeltaan 4 senttimetriä samoin kuin oli tämä päällä oleva lankku joka äsken erheellisesti 5 senttimetrikseksi mainittiin. Se on myös pohjois-etelä-suuntainen ja siitä on vaikea sanoa sen enempää.

Tämän ja päällä olevan lankun välissä on jotakin sammaleen tapaista tummaa ainetta, ja näyttää siellä olevan joku nahan palakin ja ehkä hieman tuhta, mutta eivätköhän ne ole vaan joutuneet sinne väliin ja painuneet. Saman lankun alla on tuollaista kasvisjätettä tai jotakin sen kaltaista.

Lankun pohjoispuolella on risuja tai pieniä varpuja, jotka ovat pienessä keskittymässä. Niitä on 10 cm kertaa 25 cm alueella, voisivat olla vaikka luudan varpuja. Ne rajoittuvat etelässä itä-länsi-suuntaiseen keppiin. Se on poikkileikkaukseltaan suorakaiteen muotoinen, leveys on 5,5 ja paksuus 3 senttimetriä. Tämän länsiosan paikkeilla on pysty riuku. Ensin näytti niin kuin siinä olisi ollut jonkunlainen tuki jollekin tiivisteelle, mutta tarkempi tutkiminen selvitti että vaikka kaivon senän ja riu'un välissä oli tuhta ja osin jotakin sammalta ja seassa oli puuroskaa, niin kaikki oli sekaisin ja tuohet olivat käppyrässä, ja niitä havaittiin hyvin hyvin pienellä alueella. Kun katsottiin samassa tasossa kaivon seiniä muualta niin havaittiin, että seinän vieressä ei ollut maassa mitään poikkeavuutta verrattuna kaivon keskiosan maahan.

Tämä riuku on tällä hetkellä tason maanpinnan yläpuolella 75 cm, mutta se jatkuu alaspäin tosin ei kovin paljon päätellen siitä, että se heiluu kovin herkästi.

Lisäksi tässä lankku jatkuu, lankku joka on 5 cm paksu, joka on nokeentunut kauttaaltaan ja leveydeltään 22 cm ja on vinosti pystyssä. Se on 83 cm nyt maanpinnan yläpuolella, mutta se jatkuu vielä selvästi alaspäin. Siinä ei mitään erikoismerkkejä ole, yksi naula lähellä maanpinnan tasoa, iso naula, joka on pituudeltaan 10 cm 15 cm ja väännetty laudan pinnan mukaan. Tämä lauta on siis koillinen-lounas suunnassa ja alempana koillisessa kuin lounaassa. Kaikki puut on siis piirretty ja vaaittu. Tämä taso, mikä kaivossa nyt on, on lähes pohjaveden pinnan taso ja kaivaus vaikeutuu tästä eteenpäin. Maa otetaan kaikki talteen ja seulotaan, kun se on kuivunut ja tehdään ero tämän maan ja seuraavan maan välillä. Joten voidaan tässä puhua vikka I kerroksen pohjasta, jos halutaan käyttää tällaisia termejä.

14. lokakuuta 1986

Syvyys 443 pohjoisreunalla, syvimmillään syvyys on 485. Kaivon pohjan pohjoisosa on kalliota ja eteläosassa on kuoppa jossa on savensekainen tiili, hiekka ja kivi. Eteläosan kivet ovat hiekan ja kivien päällä, kun pohjoisosa taas on kallion päällä. Alhaalla siis kivet ovat suurimmillaan 75 cm halkaisijaltaan ja niiden alla on pienempiä kiviä, keskimääräinen halkaisija on 40 cm. Suurempaa kiveä on noin metrin verran aalaosasta, jonka jälkeen kivien läpimitta pienenee. Alhaalla läpimitat ovat 40, 25 cm ja siltä väliltä. Tästä ylöspäin löytyy joitkin 40 cm halkaisijaltaan olevia kiviä, mutta useimmat ovat siinä 25 cm:n luokkaa ja vähän siitä pienempiä. Aivan pohja tasataan kivillä sillä tavalla, että se ei pääse sortumaan sivuilta. Tällöin pohja nousee paikoitellen jopa metrin verran. Vettä tulee tällä hetkellä pohjoisreunasta kalliota pitkin. Pohjan halkaisija on sekä pohjois-etelä että itä-länsi suunnassa 190 cm.

15. lokakuuta 1986

Pihan kaivon eteläpuolella on kaivon sisäreunasta 120 cm:n päässä hirsijälkiä. Hirret ovat itä-länsi suuntaisia ja pahoin lahonneita niin, että ylimmät hirret ovat vain parin sentin paksuisia ja ilmeisesti kaivon kaivuun aikana on kaivettu niitä pois. Hirsien läpimitta sen sijaan on ollut meko suuri 22-23 cm ja niitä on näkyvissä nyt 6 kappaletta eli nyt näkyvän hirsiseinämän korkeus on ylimmästä poikkinaisesta hirrestä mitattuna 135 cm. Tämän ylimmän hirren päältä on korkeus mitattu.

Kuinka pitkälle näitä hirsii riittää ei nyt tiedetä. Hirsii on näkyvissä 170 cm:n pituudelta. Ja niiden vieressä on hiekkaa. Sitä ei tällä hetkellä pysty sanomaan onko se tuon sadevesiviemärin hiekkaa vai onko se jotakin muuta. Alimpien hirsien vieressä on sitten savea. Kuten jo on aikaisemmin mainittu, kaivon ja hirsien välissä on kiviheitoketta. Jonkinlainen pieni piirrosluonnoskin näistä hirsistä tehdään. Ne on mitattaessa kiinnitetty pohjaan ja todella tuo yksi korkeus otettu.

Alimmat hirret näyttävät hirsiltä, kaksi alinta näkyvissä olevaa on osittain vielä man alla. Ylemmät tällä hetkellä näyttävät lahonneilta laudoilta, sivuttain olevilta mutta ilmeisestikin ovat olleet hirsiiä.

Hirsiiä on länsiseinässä näkyvissä 155 cm:n syvyydeltä. Ylin kohta on punnittu. Paljon on hiekkaa hirsien ympärillä, sitä on ilmeisesti ollut sisäpuolellakin. Hieman vaikea määritellä. Tämä länsiseinä on suurin piirtein saman etäisyyden päässä tuosta kaivon sisäpinnasta kuin itäseinäkin. Joten se kuuluu rakenteellisesti yhteen kaivon kanssa. Hirren ja kaivon väli on kiviheitoketta. Hirsien lukumäärää on vaikea sanoa länsiseinässä ja itäseinässäkin. Nyt, kun on kaivettu hieman syvemmälle tuosta nurkasta niin se ilmeisestikin on salvosnurkka vaikei sitä pysty tässä todeistamaan. Se on sisäpuolelta kaivettu. Hirret ovat tiiviisti toisissaan kiinni. On vaikea arvioida hirsien lukumäärää, ehkä kymmenkunta hirttä on siinä. Ne ovat niin pahasti lahonneita.

Nämä puut ulottuvat pohjoisemmas alempana kuin ylempänä, mutta länsiseinässä alimmat hirret ovat vain hieman idempänä. Niistä on mittoja piirroksessa. Voisi kuvitella, että tämä on kaivoa ympäröinyt hirsikehikko, tosin emme tiedä, kuinka syväälle tämä kehikko ulottuu ja onko se koko kaivon ympärillä, mutta mikään ei tällä hetkellä sodi olettamusta vastaan. Hirsien ympärillä on siis pääasiassa kiveä, aivan nurkassa pikkusen maata, mutta ei paljon.

20. päivä lokakuuta 1986